

Lieksan kaupungin lausunto hallituksen luonnos esitykseen eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Kaupunginhallitus 22.01.2024 § 37
875/03.00.00.00/2023

Valmistelija

Elinvoimajohtaja

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää Lieksan kaupungilta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia, työttömyysturvalain muuttamisesta annettua lakia ja kumottavaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 luku, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 ja 2 § sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 13 §. Muutokset koskisivat ansiopäivärahan määrää, palkansaajan työssäoloehdon kertymistä sekä kuntien velvollisuutta järjestää kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuus eräille työttömille työnhakijoille.

Hallitusohjelman osiossa 4.3. Työhön kannustava sosiaaliturva, linjataan sosiaaliturvan uudistamisesta siten, että järjestelmä on yksinkertaisempi ja työhön kannustavampi. Hallitusohjelman mukaan osana tätä kokonaisuutta ansiopäivärahan taso porrastetaan, palkkatukityö ei jatkossa kerryttäisi palkansaajan työssäoloehto ja eräistä ikäsidonnaisista poikkeuksista luovuttaisiin. Ikäsidonnaiset poikkeukset, joista luovuttaisiin, olisivat 58 vuotta täyttäneiden ansiopäivärahan uudelleen laskennan poikkeussääntö, oikeus velvoitetyöhön ja työssäoloehdon kertyminen työllistymistä edistävästä palvelusta ja tähän liittyvä ansiopäivärahan tason suojasääntö.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus sitoutuu julkisen talouden rahoitusaseman kohentamiseksi vahvistamaan julkista taloutta toimenpidekokonaisuudella, joka vahvistaa julkista taloutta nettomääräisesti kuudella miljardilla eurolla vuoden 2027 tasossa. Neljä miljardia tästä on tarkoitus toteuttaa menosopeutuksilla ja kaksi miljardia työllisyyttä parantavilla toimenpiteillä. Tämän esityksen toimenpiteet ovat osa kannustinloukkujen purkamisen kokonaisuutta, ja niillä tavoitellaan nettomääräisesti noin 298 miljoonan euron menosopeutusta sekä noin 18 700 henkilön työllisyyskasvua. Työllisyyden kasvun arvioidaan vahvistavan julkista taloutta noin 458 miljoonalla eurolla. Yhteensä julkisen talouden arvioidaan vahvistuvan noin 756 miljoonalla eurolla.

Lausunto pyydetään toimittamaan 23.1.2024 klo 16 mennessä Lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta.

Lieksan kaupungin lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Ehdotettu malli, jossa ansiopäiväraha alenee työttömyysjakson pidentyessä, sopii huonosti korkean työttömyyden alueille, jossa uudelleentyöllistymisen mahdollisuudet ovat rajallisia mm. pitkien etäisyyksien ja huonojen liikenneyhteyksien takia. Ehdotettu muutos heikentää pitkään työttöminä olevien asemaa ja samalla paikkakunnan elinvoimaa.

Lausuttavaa palkkatuettua työtä ja työssäoloehdotusta koskevasta ehdotuksesta?

Lieksan kaupunki ei näe palkkatuettua työtä ja siihen liittyvää työssäoloehdotusta koskevasta ehdotuksesta kannattavana. Ehdotuksessa työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkansaajan työssäoloehdotusta muutettaisiin niin, ettei palkkatuettu työ jatkossa pääsääntöisesti lainkaan kerryttäisi työssäoloehdotusta. Poikkeuksena alentuneesti työkykyisen työllistämiseksi solmittu palkkatuettu työ kerryttäisi työssäoloehdotusta. Tällöin työssäoloehdotusta ei kuitenkaan kerryttäisi palkkatuetun työn ensimmäiset 10 kuukautta.

Nykyisin palkkatuetun työn työssäoloehdotuksen täytyminen 8 kuukauden työsuhteesta on ollut erittäin tärkeä osa työllisyshoidossa. Riskinä muutoksessa on, ettei työnantajilla enää ole samanlaista intressiä tarjota palkkatukipaikkoja työttömille eli ns. välityömarkkinoiden työllistyminen heikkenee entisestään. Nykyisellä toiminnalla on saatu vaikuttavuutta kuntaosuusmaksuihin niin velvoitetyöllistettyjen kuin palkkatuetussa työssä olleiden osalta, jotka ovat poistuneet listalta työssäoloehdotuksen täytyttyä. Palkkatukiudistuksen myötä palkkatukioikeus on viisi tai kymmenen kuukautta. Hallituksen esityksen mukaan työssäoloehdotusta pidennettäisiin kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen. Osatyökykyisen palkkatuetussa työssä olevan henkilön osalta Lieksan kaupunki pitää tärkeänä työssäoloehdotuksen täyttymistä myös ensimmäisten 10 kuukauden ajalta.

Lieksan kaupunki näkee edellä mainitut lakimuutosehdotukset ja niiden tuomat vaikutukset kuntaosuuksiin haasteellisina. Palkkatuetussa työssä olevat henkilöt ovat jatkossa kuntaosuuslistalla ja poistuisivat vasta työssäoloehdotuksen täytyttyä. Tämän lakimuutosehdotuksen perusteella palkkatuettu työ ei vaikuttaisi kuntaosuusmaksuihin lainkaan. Lakimuutosehdotuksen tavoitteena on kannustaa kuntia aiempaa enemmän tehdä toimenpiteitä työttömien työnhakijoiden ohjaamiseksi työvoiman ulkopuolelle, kuten työkyvyttömyyseläkkeelle ja sairauspäivärahalle, jolloin kunta pääsee irtautumaan työttömyysetuuden rahoitusvastuusta.

Lieksan kaupunki ymmärtää lakimuutoksen tausta-ajatuksen, jossa muutoksella tavoitellaan erityisesti avoimille työmarkkinoille työllistymiseen liittyvien kannustimien parantamista. Laki ei kuitenkaan huomioi työttömyyden rakenteen erilaisuutta eri alueilla, ja työttömien mahdollisuuksia sijoittua suoraan avoimille työmarkkinoille. Tämä voi aiheuttaa sen, että kuntouttava työtoiminta, työkokeilu ja palkkatukityöllistäminen on vaarassa vähentyä, ja sitä kautta työttömien eteneminen kohti avoimia työmarkkinoita vaikeutuu entisestään.

Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

Lieksan kaupunki näkee työllistämismääräysten tärkeäksi osaksi työttömän aktivoimiseksi kohti työelämää. Nykyisin työssäoloehdotus täyttyy velvoitetyöllistetyillä 6 kuukauden palkkatukityössä ja yksilö pääsee takaisin ansiosidonnaiselle päivärahalle. Mikäli 6 kuukauden velvoitetyöllä ei saada työssäoloehdotusta jatkossa täytettyä, niin velvoitetyötä ei välttämättä nähdä enää työpaikoissa kannatettavana toteuttaa, mikä taas heikentää työttömän mahdollisuuksia työllistymiseen.

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

Ei huomautettavaa.

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdoista ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnoista poikkeuksista?

Ei huomautettavaa.

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

Lieksan kaupunki pitää kotitalouksiin kohdistuvia vaikutuksia huolestuttavina erityisesti silloin, kun esim. lapsiperheen kumpikin huoltaja on työttömänä. On muistettava, että työttömyys on hyvin harvoin yksilön valinta. Lieksan kaupunki on huolissaan esityksen vaikutuksista lapsiperkehöyhyyden lisääntymiseen.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Lieksan kaupunki pitää huolestuttavana esitystä, että palkkatuettu työ ei kerryttäisi työssäoloehdoita, koska tällöin kuntien vastuut työttömyysturvamenoista kasvavat. Tämän muutoksen vaikutukset eivät kohdistu tasaisesti eri kuntiin, vaan on täysin riippuvainen työttömyyden rakenteesta eri kunnissa. Lakiesityksessä ei ole pystytty tarkemmin laskemaan vaikutuksia kunnille ja eri kuntatyyppeihin työttömyyden rakenne huomioiden, eli vaikutusten kokonaisarvio yksittäisiin kuntiin jää toki vielä hahmottumatta. Lieksan kaupunki pitää esitettyä muutosta isona haasteena, joka vaikuttaa negatiivisesti kaupungin talouteen, vaikka lähtökohta toki muutokselle olisikin hyvä.

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapaikan järjestäjään)?

Ei huomautettavaa.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

Palkkatukityön työssäoloehdon täyttymiseen liittyvä lakimuutosehdotus voi vaikeuttaa palkkatuetun työvoiman saatavuuteen, minkä Lieksan kaupunki näkee haasteelliseksi sellaisten työnantajien näkökulmasta, jotka ovat saaneet 100 prosentin palkkatuen. Tämä saattaisi vaikuttaa siten, että työpaikka jäisi kokonaan täyttämättä. Palkkatukityö antaa mahdollisuuden porrattaiseen etenemiseen kohti avoimia työmarkkinoita.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Lieksan kaupunki toteaa, että muutosten vaikutuksia tulee seurata ja arvioida säännöllisesti ja järjestelmällisesti heti sen mahdollisen voimaantulon jälkeen.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Ei huomautettavaa.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Ei huomautettavaa.

Muihin lausuntopyyntöön kohtiin Lieksan kaupungilla ei ole huomautettavaa.

Esittelijä	Vt. Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta.
Päätös	Kaupunginhallitus päätti antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta.
Lisätietoja	Elinvoimajohtaja Susanna Saastamoinen, p. 040 1044 009, sähköposti susanna.saastamoinen(at)lieksa.fi